

STORTINGET

Innst. 210 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:136 S (2019–2020)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Petter Eide, Nicholas Wilkinson, Katrine Boel Gregussen og Mona Fagerås om å utvide barneomsorgsattesten

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å utvide ordningen med barneomsorgsattest, slik at straffedom for vold mot barn etter straffeloven §§ 271, 272 og 273 om kroppskrenkelse og kroppsskade gir merknad i politiattesten.
2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en sak om å gjeninnføre en fornyelsesordning for barneomsorgsattest.
3. Stortinget ber regjeringen foreta en full gjennomgang av barneomsorgsattesten og komme tilbake til Stortinget med forslag om eventuelle andre endringer.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Martin Henriksen, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra

Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen og Kjell-Børge Freiberg, fra Senterpartiet, Jan Bøhler og Jenny Klinge, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til Dokument 8:136 S (2019–2020) om å utvide barneomsorgsattesten. Komiteen viser også til uttalelse fra Justis- og beredskapsdepartementet i brev av 15. oktober 2020. Brevet er vedlagt innstillingen.

Komiteen viser til at dagens politiattestordning, herunder barneomsorgsattest, er et viktig verktøy for å forebygge kriminalitet mot mennesker. Komiteen viser videre til at det årlig er 400 000 søknader om politiattester. Dette viser omfanget og viktigheten av ordningen.

Komiteen viser til at politiregisterloven ble vedtatt av Stortinget i 2010 med et helhetlig system for utarbeidelse av politiattester, herunder også barneomsorgsattester. Loven trådte i kraft i 2014. Komiteen viser videre til at det ved utarbeidelsen av loven ble foretatt en grundig vurdering av hvilke straffebud som skulle anmerkes på barneomsorgsattesten. Komiteen understreker at det ved utarbeidelsen ble lagt til grunn at politiattesten skulle avgrenses til straffebud som rammer handlinger som i relasjon til mindreårige må anses særlig alvorlige og dermed også særlig relevante.

Komiteen viser også til at gjennom etableringen av en helhetlig regulering av politiattest for personer som skal arbeide med eller ha ansvar for mindreårige, ble attesten på mange områder betydelig utvidet. Komiteen viser videre til at før vedtakelsen av politiregisterloven var attesten på de fleste områder som gjaldt mindreårige, begrenset til å vise ulike seksuallovbrudd, mens en barneomsorgsattest etter politiregisterloven § 39 viser blant annet alvorlige voldslovbrudd, alvorlige

narkotikalovbrudd, ran, drap og mishandling i nære relasjoner.

Komiteen viser til representantforslaget, der det kun er voldslovbrudd mot mindreårige som skal anmerkes. Komiteen viser til at straffeloven §§ 271 og 273 gjelder voldslovbrudd generelt. Komiteen legger til grunn at en ordning der kun voldslovbrudd mot mindreårige skal anmerkes, vil innebære at politiet må gå inn i hver enkelt sak for å kontrollere fornærmedes alder for dermed å vurdere om forholdet skal anmerkes.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet, viser til at dette vil være ressurskrevende og føre til lengre saksbehandlingstid. Flertallet viser videre til at dersom flere voldslovbrudd skal anmerkes på barneomsorgstester, bør dette ikke avhenge av fornærmedes alder.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at reglene om fornyet vandelskontroll i politiregisterloven ble vedtatt av et enstemmig storting etter en grundig vurdering.

Disse medlemmer viser til at det på det nåværende tidspunkt ikke anses hensiktsmessig med endringer i politiregisterloven. Disse medlemmer understreker at endringer må vurderes fortløpende opp mot samfunnsutviklingen og kriminalitetsbildet.

Disse medlemmer vil jobbe for å gjøre mer for å forebygge vold og overgrep mot mindreårige. Disse medlemmer viser til at det i dag pågår en helhetlig gjennomgang i Barne- og familiedepartementet, der flere forslag har vært ute på høring og skal legges frem for Stortinget. Disse forslagene innebærer å utvide dagens hjemmel til å innhente politiattest for personer som organiserer trening for mindreårige, slik at all organisert treningsvirksomhet omfattes, samt endre eksisterende hjemler som i dag gir adgang til å innhente omsorgsattest, slik at det som hovedregel blir en plikt til å innhente en slik attest, og så skal det foreslås å innføre krav om politiattest for ansatte ved blant annet familievernkontor, eksterne meklere etter barneloven og ekteskapsloven, ansatte ved Barneombudet, samt ansatte ved skoler som omfattes av friskoleloven, som for eksempel kunst- og musikkskoler, bibelskoler og reklameskoler.

Disse medlemmer viser til at departementet også har varslet at det skal vurderes å innføres krav om politiattest for flere private virksomheter der ansatte er i kontakt med mindreårige, slik som lekeland, barnepassordninger på treningssentre og kjøpesentre, virksomheter som formidler barnevakter, idrettsanlegg, svømmehaller og trenere mv. som engasjeres av private. Disse medlemmer viser til slutt til at det også skal sees nærmere på hvilke lovbrudd som skal medføre en anmerkning på barneomsorgsattesten.

Utvidelse av ordningen med barneomsorgsattest

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at forslagsstillerne ønsker å utvide hvilke typer overtredelser som skal inngå i en barneomsorgsattest, med flere voldsovertredelser, og at forslagsstillerne vil inkludere straffeloven §§ 271, 272 og 273 om kroppskrenkelse og kroppsskade slik at straffedom for vold mot barn etter disse paragrafene gir merknad i politiattesten.

Disse medlemmer mener det viktigste er at seksuelle overgrep er bredt dekket, men er ikke uenig i at andre overtredelser bør utredes. Disse medlemmer er imidlertid ikke sikre på at eksempelvis brudd på straffeloven § 271 om kroppskrenkelse automatisk skal resultere i at man ikke kan trene eksempelvis et fotballag. En sondring mellom slike overtredelser som er gjort mot barn i en viss alder, og slike overtredelser som er gjort mot andre, slik som voksne personer, kan være vanskelig å gjennomføre med dagens system for innrapportering fra domstolene. Disse medlemmer er usikre på om alle typer voldsepisoder som er begått i en annen situasjon enn å fasilitere for barn, automatisk vil ha en overførelsesverdi. Det viktigste må være at tiltakene trykker barn reelt. Disse medlemmer viser til omtalen av forslaget under punktet om gjennomgang av ordningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at innhenting av politiattester er ett av flere viktige virkemiddel for å forebygge vold og overgrep mot barn. Det er imidlertid flere svakheter ved dagens politiattestordning. Disse medlemmer viser til at straffedom etter straffeloven §§ 271, 272 og 273 om hhv. kroppskrenkelse, grov kroppskrenkelse og kroppsskade ikke vil gi grunnlag for merknad i attesten i dag. Både grov kroppskrenkelse og ordinær kroppsskade er alvorlige lovbrudd, noe som markeres ved at de normalt vil gi ubetinget fengsel. Disse medlemmer viser til at det finnes eksempler hvor personer er dømt for vold mot egne barn, men at tiltalen er tatt ut etter straffelovens kroppskrenkelsesbestemmelse og ikke familievoldbestemmelsen, som er inkludert i attestordningen.

Disse medlemmer viser til Justis- og beredskapsdepartementets brev til komiteen av 15. oktober 2020, hvor de bemerker at en eventuell anmerkning ved brudd på §§ 271, 272 og 273 ikke bør avhenge av den fornærmedes alder, da dette vil være ressurskrevende for politiet og kunne føre til lengre saksbehandlingstid. Disse medlemmer vil understreke at brudd på nevnte paragrafer er relevante lovbrudd å vite om for oppdragsgiver uavhengig av om volden er utøvd mot en mindreårig eller en voksen. Disse medlemmer viser også til at anmerkninger som inngår som del av politiattesten, ikke vil fremgå for alltid. Hovedregelen er at reaksjoner som skal anmerkes på ordinære politiattester,

ikke lenger skal tas med når det er gått tre år fra reaksjonen ble ilagt.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å utvide ordningen med barneomsorgsattest, slik at straffedom etter straffeloven §§ 271, 272 og 273 om kroppskrenkelse, grov kroppskrenkelse og kroppsskade gir anmerkning i politiattesten.»

Fornyelsesordning av barneomsorgsattesten

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Barne- og familiedepartementet i juni 2019 sendte ut en høring om barneomsorgsattestene. I høringsnotatet påpekes det at det har vært et behov for en helhetlig gjennomgang av regelverket for politiattester. Flertallet er enig i dette, men bemerker at arbeidsgruppen som gikk gjennom regelverket, avgrenset sitt mandat mot en rekke viktige temaer. Et slikt tema er krav om fornyelse av politiattester etter en gitt tid eller for et nytt verv.

Flertallet viser til at Norges idrettsforbund (NIF), Redd Barna og Røde Kors har adressert dette i ovennevnte høring. Også Stine Sofies Stiftelse mener at det utgjør et hull i lovgivningen at oppdrags- og arbeidsgivere ikke har mulighet til å be om fornyelse av politiattester eller en ny attest for en ny oppgave innenfor samme organisasjon. Dette betyr at personer som tidligere har fått og fremvist en attest uten merknad, nå kan være borte fra hjemstedet og fra idrettslaget sitt i mange år for så å komme tilbake og gjenoppta funksjoner som krever politiattest. Dette kan skje uten at idrettslaget får anledning til å få en fornyet attest ved en slik ny oppgave, og uten at det per i dag finnes strukturer for å sikre at idretten i slike tilfeller blir varslet om at vedkommende i mellomtiden er blitt dømt for forhold som omfattes av politiattesten.

Flertallet viser til at NIF anser dette som så alvorlig at de 21. februar 2019 sendte brev til Kulturdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Barneombudet, hvor de uttaler følgende:

«Ettersom ordningen ikke lenger fungerer etter sin hensikt gir den ikke den trygghet som dannet grunnlag for at NIF på alle samtlige organisasjonsledd å innhente politiattester. Forutsetningen for pålegget foreligger ikke lenger, og NIF kan ikke være bekjent av et pålegg som over tid gradvis vil gi mindre og mindre grad av beskyttelse. NIF er opptatt av å forenkle og forbedre hverdagen for idrettslag, og at idrettslagets ressurser skal rettes inn for å gjøre idrettshverdagen best mulig og tryggest mulig for medlemmer. Vi kan ikke være bekjente av å pålegge administrative forpliktelser vi

opplever har liten eller ingen effekt annet enn å skape frustrasjon i medlemsmassen. Norges idrettsforbund varsler derfor politiske myndigheter og Barneombudet om at vi vil anbefale idrettsstyret at NIFs krav til at samtlige organisasjonsledd innhenter politiattester avvikes, med mindre politiets praksis, og/eller politiregisterforskriften, endres slik at politiattestordningen igjen kan bli et egnet virkemiddel for å gi beskyttelse og trygghet til barn og unge.»

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om å gjeninnføre en fornyelsesordning for barneomsorgsattest.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er betenkelig at det med dagens ordning ikke er rutiner for at det gis noe varsel fra verken politi eller domstol når personer ikke lenger har «rene» politiattester. Det kan gå lang tid før organisasjoner/arbeidsplasser får vite om at deres ansatte eller tilsatte har begått straffbare handlinger som kan utelukke dem fra stilling eller verv. På denne måten kan politiattester bli en falsk trygghet som hindrer barns rett til beskyttelse mot vold og overgrep. Sett i lys av overgrepsskandalen i Engerdal og politiattestskandalen i Asker skiklubb understreker disse medlemmer nødvendigheten av muligheten for fornyelse av politiattestene, samt at det bør vurderes om politiattestordningen kan gjøres digital gjennom for eksempel Altinn.

Gjennomgang av barneomsorgsattesten

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, mener det er så viktig at barn får god beskyttelse, at flertallet støtter kravet om en gjennomgang av ordningen med barneomsorgsattest. Systemet vi har i dag, sikrer at kjente forbrytere ikke får mulighet til å opprettholde sin aktivitet uhindret i lang tid. Systemet vil også ha en viss preventiv effekt ved at systemet er velkjent og utbredt. Allikevel har systemet svakheter. Det er tidsbegrenset, det fanger ikke opp ukjente lovbrudd, og det dekker ikke alle former for forbrytelser.

Flertallet mener det er viktig at gjennomgangen også adresserer om andre lovbrudd skal inntas i denne ordningen, og mener problemstillingen om voldsutøvelse etter § 272 og § 273 bør vies spesiell oppmerksomhet. Flertallet mener videre den digitale utviklingen bør vurderes for å se om systemet kan fornyes og gjøres mer brukervennlig. En automatisering som gjør at nye lovbrudd blir fanget opp og sendt ut til de som har bedt om slik attest, bør vurderes. Videre bør man vurdere om en automatisk fornyelse kan gis, såfremt personen som

er ansatt eller frivillig, har gitt forhåndssamtykke til dette. Flertallet mener en gjennomgang også bør adressere muligheten for deling av slike attester over landegrensene, spesielt da med våre nærmeste naboland.

Flertallet vil understreke at rettssikkerheten må være grunnleggende når politiattester skal utferdiges, og at det også er viktig at vi ikke får doble straffer med tanke på generelle rettigheter, og at en straff skal være sonet når den er sonet. Flertallet er skeptiske til for mange utvidelser i tid og straffeovertrødelse.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av barneomsorgsattestordningen, som også innbefatter en utredning av digitale forenklingsmuligheter, en vurdering av muligheten for informasjonsdeling av gjeldende lovbrudd i andre land og en vurdering av om straffeloven § 272 og § 273 skal være en del av politiattesten.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er behov for en full gjennomgang av barneomsorgsattesten, hvor det bør vurderes hvordan hele saksbehandlingen kan forenkles gjennom nye digitale løsninger og integrasjon av sikre registre mot politiet for verifikasjon av godkjente politiattester, uten at det går på bekostning av personvern eller sikkerhet for at ordningen fungerer. Disse medlemmer viser til Danmark, hvor man har digitale systemer for innhenting og oppfølging av politiattestene.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en full gjennomgang av barneomsorgsattesten og komme tilbake til Stortinget med forslag om eventuelle endringer.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å utvide ordningen med barneomsorgsattest, slik at straffedom etter straffeloven §§ 271, 272 og 273 om kroppskrenkelse, grov kroppskrenkelse og kroppsskade gir anmerking i politiattesten.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen foreta en full gjennomgang av barneomsorgsattesten og komme tilbake til Stortinget med forslag om eventuelle endringer.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteens tilråding II fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om å gjeninnføre en fornyelsesordning for barneomsorgsattest.

II

Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av barneomsorgsattestordningen, som også innbefatter en utredning av digitale forenklingsmuligheter, en vurdering av muligheten for informasjonsdeling av gjeldende lovbrudd i andre land og en vurdering av om straffeloven § 272 og § 273 skal være en del av politiattesten.

Oslo, i justiskomiteen, den 9. februar 2021

Lene Vågslid

leder

Kjell-Børge Freiberg

ordfører

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
20/4748 -

Dato
15.10.2020

Vedrørende Dokument 8:136 S (2019-2020) - Representantforslag om å utvide barneomsorgsattesten

Jeg viser til Justiskomiteens brev der det bes om departementets uttalelse i forbindelse med behandling av representantforslag om å utvide barneomsorgsattesten.

Representantene fremmer følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å utvide ordningen med barneomsorgsattest, slik at straffedom for vold mot barn etter straffeloven §§ 271, 272 og 273 om kroppskrenkelse og kroppsskade gir merknad i politiattesten.
2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en sak om å gjeninnføre en fornylesordning for barneomsorgsattest.
3. Stortinget ber regjeringen foreta en full gjennomgang av barneomsorgsattesten og komme tilbake til Stortinget med forslag om eventuelle andre endringer.

Til forslag nr. 1

I forbindelse med utarbeidelsen av politiregisterloven ble det foretatt en grundig vurdering av hvilke straffebud som skulle anmerkes på barneomsorgsattesten. Det ble lagt til grunn at politiattesten skulle avgrenses til straffebud som rammer handlinger som i relasjon til mindreårige må anses særlig alvorlige og dermed særlig relevante.

Det er verdt å merke seg at ved å etablere en helhetlig regulering av politiattest for personer som skal arbeide med eller ha ansvar for mindreårige, ble attesten for mange områder betydelig utvidet. Før vedtakelsen av politiregisterloven var attesten på de fleste områder som gjaldt mindreårige begrenset til å vise ulike seksuallovbrudd, mens

en barneomsorgsattest etter politiregisterloven § 39 også viser blant annet alvorlige voldslovbrudd, alvorlige narkotikalovbrudd, ran, drap og mishandling i nære relasjoner.

Det ble ved vedtakelsen av politiregisterloven konkludert med at kun de alvorligste voldslovbruddene skulle anmerkes på barneomsorgsattestene. Begrunnelsen var at gjerningsbeskrivelsen i de øvrige bestemmelsene om voldslovbrudd, i seg selv ikke er av en slik alvorlig karakter at personene som har begått slike handlinger vil kunne anses uegnet til å ha oppgaver knyttet til mindreårige, jf. Ot.prp. nr. 108 (2008-2009) punkt 12.5.2.4. Selv om det kan være ulike synspunkter på hvor terskelen for hva som skal anmerkes bør ligge, mener jeg at denne vurderingen står seg også i dag.

Etter representantenes forslag er det kun voldslovbrudd mot mindreårige som skal anmerkes. Straffeloven §§ 271 til 273 gjelder voldslovbrudd generelt. En ordning der kun voldslovbrudd mot mindreårige anmerkes, vil innebære at politiet må gå inn i den enkelte sak for å kontrollere fornærmedes alder for derved å kunne vurdere om forholdet skal anmerkes. I lys av det store antallet attester som utstedes vil en slik ordning være svært ressurskrevende, og vil også medføre lengre saksbehandlingstid. Dersom man skulle komme til at flere voldslovbrudd bør anmerkes på barneomsorgsattester, bør anmerking derfor ikke avhenge av den fornærmedes alder.

Til forslag nr. 2

Når det gjelder forslaget om å gjeninnføre en fornyelsesordning for barneomsorgsattest, viser jeg til at reglene om fornyet vandelskontroll i politiregisterloven ble vedtatt av et enstemmig Storting i 2010. Reglene er ikke endret etter dette. Det ble i denne forbindelse foretatt en grundig vurdering av om man skulle legge opp til å utstede politiattester med jevne mellomrom, eller om man skulle velge en annen ordning. Man kom til at det ikke var ønskelig å legge opp til rutinemessig fornyelse av attester. Begrunnelsen var at en slik ordning ville være meget ressurskrevende, samtidig som den ikke sikrer at arbeidsgivere/oppdragsgivere tidsnok fanger opp nye forhold av betydning. Politiet behandler over 400 000 søknader om politiattester hvert år. Den ressursbruken en ordning med fornyede attester med jevne mellomrom innebærer, vil etter mitt syn ikke stå i forhold til det man oppnår.

I stedet har man lagt opp til en ordning hvor arbeidsgiver eller annen mottaker av politiattester kan henvende seg til politiet og få utlevert nye opplysninger av betydning for innholdet i attesten, for eksempel der det er mistanke om at en ansatt er siktet for eller dømt for straffbare forhold som ville vært anmerket på attesten. Arbeidsgiver er på denne måten gitt anledning til å forvise seg om at kravene til vedkommendes vandel fortsatt er oppfylt. Politiet har også hjemler for å utlevere opplysninger av eget tiltak, for eksempel dersom det er nødvendig for å forebygge eller avverge lovbrudd.

Til forslag nr. 3

Som nevnt innledningsvis etablerer politiregisterloven et enhetlig system for utstedelse av politiattester, herunder barneomsorgsattester. Loven ble vedtatt i 2010 og trådte i

kraft i 2014. Jeg mener at det systemet som er etablert fungerer godt, og ser ikke behov for en ny, helhetlig gjennomgang av barneomsorgsattesten.

Med hilsen

Monica Mæland

